

รูปแบบการบริหารตามแนวคิดพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ของนักเรียนระดับประถมศึกษา

A Multiple Intelligences-Based Administrative Model for Promoting Vocational Skills among Primary School Students

สัญญา ศรีสุข^{1*}

Sunya Srisuk^{1*}

(Received: May 28, 2025; Revised: August 26, 2025; Accepted: August 26, 2025)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ และ 3) ทดลองใช้และประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน (mixed methods) ตามรูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ (1) ศึกษาและวิเคราะห์บริบท (2) พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพรูปแบบ (3) ทดลองใช้ และ (4) ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน ครู 10 คน และผู้บริหาร 1 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติเชิงพรรณนา และ t-test ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนมีศักยภาพด้านทรัพยากรท้องถิ่นและการสนับสนุนจากชุมชนสูง แต่ยังขาดแนวทางจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับพหุปัญญาของผู้เรียน 2) รูปแบบการบริหารที่พัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบ 5 ส่วน ได้แก่ ความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมาย องค์ประกอบหลัก และกระบวนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน 3) ผลการทดลองใช้พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีความพึงพอใจในระดับมาก ขณะเดียวกันครูและผู้บริหารเห็นว่าการบริหารมีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้จริงได้ในบริบทโรงเรียนชนบท แสดงถึงศักยภาพในการขยายผลไปยังสถานศึกษาอื่นได้อย่างเป็นระบบและยั่งยืน

คำสำคัญ รูปแบบการบริหาร พหุปัญญา ทักษะอาชีพ การจัดการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

¹ ผู้อำนวยการชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านบักดอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4

¹ Senior Professional Level Director, Ban Bak Dong School, Office of Sisaket Primary Educational Service Area 4

* Corresponding Author E-mail: srisuk.sunya@gmail.com

Abstract

This study aimed to: (1) examine the context, problems, and needs related to learning management; (2) develop multiple intelligences-based administrative model integrating learning management to promote students' vocational skills; and (3) implement and evaluate the developed model. A mixed methods approach was employed under a research and development (R&D) framework consisting of four phases: contextual analysis, model development and validation, implementation, and evaluation and refinement. The participants included 30 Grade 6 students, 10 teachers, and one school administrator. Research instruments comprised interviews, questionnaires, model evaluation forms, and achievement tests. Data were analyzed using content analysis, descriptive statistics, and t-tests. The findings indicated that the school possessed strong local resources and community support but lacked an instructional management model aligned with students' multiple intelligences. The developed administrative model consisted of five components—background, principles, objectives, core components, and a six-step operational process. Following implementation, students' learning achievement significantly improved at the .01 level, and their satisfaction was rated high. Teachers and administrators also perceived the model as feasible and practical, highlighting its potential for systematic and sustainable application in rural schools.

Keywords: administrative model, multiple intelligences, vocational skills, integrated learning management

บทนำ

ประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 กำลังเผชิญกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และตลาดแรงงาน ทำให้ระบบการศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายในการปรับตัวจากแนวทางการเรียนรู้แบบเดิมที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการเชิงเนื้อหา ไปสู่แนวทางที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ ทักษะอาชีพ และความสามารถในการปรับตัวต่อโลกอนาคตอย่างยั่งยืน (Office of the Education Council, 2017; Trilling & Fadel, 2009) โดยเฉพาะในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อสำคัญในการวางรากฐานชีวิตสำหรับการเรียนรู้ตลอดชีวิต (lifelong learning) และการประกอบอาชีพในอนาคต แนวโน้มการศึกษาสมัยใหม่จึงเรียกร้องให้โรงเรียนพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่ตอบสนองนักเรียนแต่ละคนอย่างมีความหมายและสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

อย่างไรก็ตาม แม้แนวโน้มการปฏิรูปการศึกษาจะมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะที่ตอบโจทย์โลกยุคใหม่ แต่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบท ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของแผนการพัฒนาประเทศ กลับต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ การขาดแคลนงบประมาณ บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และระบบ

การจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้จริง (Organization for Economic Co-operation and Development, 2021; UNESCO, 2023) โรงเรียนเหล่านี้มักไม่สามารถพัฒนาโมเดลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะของผู้เรียน โดยเฉพาะทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและอาชีพในบริบทของตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนในโรงเรียนชนบทยังขาดโอกาสเข้าถึงการเรียนรู้ที่มีความหมายอย่างแท้จริงและยั่งยืน

จากปัญหาดังกล่าว การออกแบบระบบบริหารจัดการการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความถนัดเฉพาะของผู้เรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทท้องถิ่นและทุนทางสังคมหลากหลาย แนวคิดพหุปัญญา (multiple intelligences) ของ Gardner (1983) ซึ่งเสนอว่ามนุษย์มีศักยภาพด้านสติปัญญาหลากหลายมิติ เช่น ปัญญาด้านตรรกะ-คณิตศาสตร์ ด้านดนตรี ด้านร่างกาย ด้านมิติสัมพันธ์ ด้านการเข้าใจตนเองและผู้อื่น ฯลฯ จึงเป็นกรอบแนวคิดสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในด้านทักษะอาชีพ การบริหารสถานศึกษาที่ประยุกต์ใช้แนวคิดพหุปัญญาร่วมกับการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ การใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมของครู ชุมชน และผู้เรียน จึงเป็นแนวทางที่ตอบโจทย์ต่อการแก้ปัญหาในระดับโครงสร้างและวัฒนธรรมของโรงเรียนชนบท (Armstrong, 2009; Hargreaves & Fullan, 2012; Trilling & Fadel, 2009)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้เห็นความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนานวัตกรรมทางการบริหารสถานศึกษา ที่สามารถตอบสนองต่อบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในชนบทอย่างแท้จริง การวิจัยครั้งนี้จึงมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนา “รูปแบบการบริหารพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน” โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ที่มีความเป็นระบบ ครอบคลุมตั้งแต่การศึกษาบริบท การออกแบบ การทดลองใช้ และการประเมินผลรูปแบบ โดยยึดแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participatory management) ควบคู่กับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เพื่อความเป็นเลิศ (creative excellence in rural contexts) ซึ่งมุ่งหวังให้เกิดผลลัพธ์ในระดับตัวผู้เรียน โรงเรียน ชุมชน และนโยบายการศึกษาในภาพรวม

ในบทความนี้ “รูปแบบการบริหารพหุปัญญา” หมายถึง กรอบแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่มุ่งพัฒนาและจัดระบบการเรียนรู้โดยอิงจากทฤษฎีพหุปัญญาของ Gardner (1983) เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะบุคคล โดยการบูรณาการแนวคิดด้านการบริหารจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม ทรัพยากรท้องถิ่น การเรียนรู้เชิงประสบการณ์ และการสร้างทักษะอาชีพ ผ่านกระบวนการวางแผน ดำเนินการ นิเทศ ติดตาม และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านบักดอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญา เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน

3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการบริหารพหุปัญญาที่พัฒนาขึ้นในบริบทของโรงเรียนบ้าน
บักดอง

ความมุ่งหมายดังกล่าวสะท้อนการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งในเชิงวิเคราะห์บริบทจริง การออกแบบ
นวัตกรรมรูปแบบการบริหาร ตลอดจนการประเมินผลและนำไปใช้จริงในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผล
เชิงประจักษ์ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางอาชีพและความพึงพอใจของผู้เรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการวิจัย (conceptual framework) การวิจัยนี้อ้างอิงแนวคิดหลัก 4 องค์ประกอบ
ได้แก่:

- 1.1 แนวคิดพหุปัญญา (Multiple Intelligences: MI) ของ Gardner (1983) ทั้ง 8 ด้าน
- 1.2 แนวคิดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมผ่านการลงมือปฏิบัติ
จริง เพื่อพัฒนาทักษะในสถานการณ์ใกล้เคียงชีวิตจริง
- 1.3 แนวคิดการบริหารเชิงระบบและมีส่วนร่วม (participatory & system-based management)
ตามแนวของ Deming (1986); Hargreaves & Fullan (2012) และ Stufflebeam (2007) ซึ่งเน้นการมีส่วนร่วม
ของครู ชุมชน และนักเรียน
- 1.4 การเรียนรู้เพื่อการประกอบอาชีพ (career-oriented learning) โดยเน้นการออกแบบ
กิจกรรมที่เชื่อมโยงกับบริบทท้องถิ่นและความถนัดของผู้เรียน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะในอนาคต

2. ขอบเขตด้านระเบียบวิธีวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยอิงแนวทางของ Borg & Gall (1989) ซึ่งประกอบด้วย 10 ขั้นตอน แต่ผู้วิจัยได้ปรับประยุกต์
ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ชนบทให้เหลือ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาบริบท การพัฒนา
การทดลองใช้ และการประเมินและปรับปรุงรูปแบบ ทั้งนี้ยังใช้แนวทางการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed
methods) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานตามลำดับขั้น (sequential explanatory design)
ตามแนวทางของ Creswell (2014) กล่าวคือ เริ่มต้นด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อออกแบบและพัฒนา
รูปแบบ และตามด้วยข้อมูลเชิงปริมาณเพื่อทดลองและประเมินผลความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น
ทั้งสองประเภทข้อมูลถูกนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่อย่างเป็นระบบ

3. ขั้นตอนการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1: ศึกษาและวิเคราะห์บริบท ปัญหา และความต้องการ ดำเนินการวิเคราะห์เอกสาร
และสัมภาษณ์เชิงลึกผู้บริหาร ครู และนักเรียน จัดเวทีสนทนากลุ่มเพื่อค้นหาประเด็นเชิงระบบที่เป็นอุปสรรค
ต่อการส่งเสริมทักษะอาชีพ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และ การสังเคราะห์
เชิงประเด็น

ขั้นตอนที่ 2: พัฒนาและตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบ ออกแบบรูปแบบ “การบริหารพหุปัญญา
เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ” โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีพหุปัญญา (Gardner, 1983) การเรียนรู้เชิงรุก

(active learning) และการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participatory leadership) ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบด้วยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ และคำนวณค่าดัชนีความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) ซึ่งอยู่ในช่วง 0.80–1.00

ขั้นตอนที่ 3: ทดลองใช้รูปแบบ ดำเนินการในโรงเรียนบ้านบักตอง กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน, จัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงบูรณาการตามแนวคิดหุปัญญา จำนวน 10 กิจกรรมหลัก เช่น การปลูกพืชสวนครัว การจัดตลาดนัด การทำอาหาร และการนำเสนอผลงานแบบโปรเจกต์ และประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งก่อนและหลังใช้รูปแบบ โดยใช้แบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ (IOC และ reliability)

ขั้นตอนที่ 4: ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (independent samples t-test) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพ ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบ (ปี 2565 และ 2566) จากบันทึกสถิติผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา

4. กลุ่มตัวอย่าง ใช้กลุ่มตัวอย่าง 2 ประเภท ได้แก่

4.1 การศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านบักตอง จำนวน 30 คน จากการสุ่มแบบกลุ่ม (cluster random sampling)

4.2 การประเมินผลการใช้รูปแบบ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง มาดังนี้

- 1) รองผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน
- 2) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนบ้านบักตอง จำนวน 10 คน
- 3) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญกับการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่หุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพและสมรรถนะของนักเรียน จำนวนทั้งสิ้น 10 คน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 1) แบบสัมภาษณ์ความต้องการและสภาพปัญหาของครูและผู้บริหาร (กึ่งโครงสร้าง) (IOC = 0.8)
- 2) แบบประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (IOC = 0.93)
- 3) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน (Cronbach's alpha = 0.92) และ
- 4) แบบประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา (Cronbach's alpha = 0.86)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย 1) ข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) 2) ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระต่อกัน (dependent t-test) และ 3) คำนวณค่าขนาดอิทธิพล (effect size) เพื่อแสดงความแรงของผลการทดลอง

ทั้งนี้ ก่อนการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย t-test ได้มีการตรวจสอบสมมติฐานเบื้องต้นทางสถิติ ได้แก่ การทดสอบความเป็นปกติของข้อมูลด้วยการพิจารณาค่า Skewness และ Kurtosis และการทดสอบความแปรปรวนเท่ากัน (homogeneity of variance) ด้วย Levene's Test ผลการทดสอบแสดงว่าข้อมูล

เป็นไปตามสมมติฐานเบื้องต้น จึงสามารถใช้สถิติ t-test ได้อย่างเหมาะสม และการประเมินโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายจากค่าเฉลี่ย ดังนี้ (Ruangprapan, 2000)

ค่าเฉลี่ย	1.00-1.80	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย	1.81-2.60	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย	2.61-3.40	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	3.41-4.20	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย	4.21-5.00	หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

ผลการวิจัย

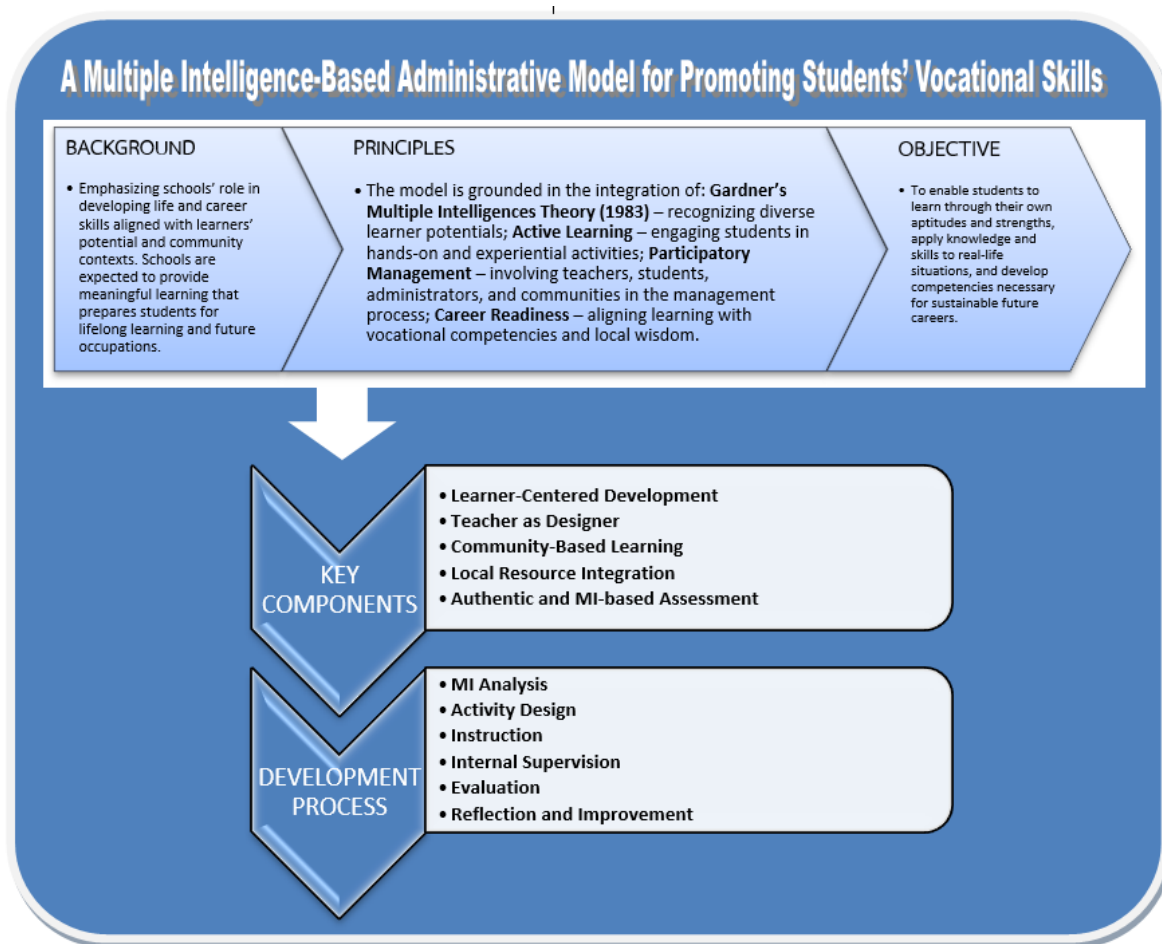
ผลการวิจัยนำเสนอโดยสอดคล้องกับความมุ่งหมายทั้งสามประการ ดังนี้

ความมุ่งหมายที่ 1: เพื่อศึกษาสภาพบริบท ปัญหา และความต้องการในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนบ้านบักดอง ผลการวิเคราะห์บริบท พบว่า โรงเรียนบ้านบักดองตั้งอยู่ในพื้นที่ชนบทชายแดน มีนักเรียนทั้งหมด 84 คน โดยครอบครัวส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม และมีจุดแข็งด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำเกษตรอินทรีย์ การแปรรูปอาหาร การประดิษฐ์วัสดุจากธรรมชาติ

ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ 1) ขาดการเชื่อมโยงกิจกรรมการเรียนรู้กับความถนัดเฉพาะของนักเรียน 2) ครูยังไม่มีแนวทางการออกแบบกิจกรรมที่อิงทฤษฎีพหุปัญญาอย่างชัดเจน และ 3) นักเรียนส่วนใหญ่มีความสามารถหลากหลาย แต่ยังไม่ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม

ความต้องการที่ระบุโดยครูและผู้บริหาร: 1) ต้องการแนวทางและรูปแบบที่ช่วยให้จัดกิจกรรมอิงพหุปัญญา และส่งเสริมทักษะอาชีพผ่านบริบทท้องถิ่น และ 2) ต้องการเครื่องมือประเมินความถนัดของผู้เรียนที่ใช้ได้จริง

ความมุ่งหมายที่ 2: เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ จากข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทางทฤษฎี และการจัดประชุมระดมสมอง (brainstorming) กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีชื่อว่า “รูปแบบการบริหารพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ” ดังภาพ 1

ภาพ 1 รูปแบบการบริหารพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของนักเรียน

จากภาพ 1 ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ส่วน และกระบวนการ 6 ขั้นตอนดังนี้

1) **ความเป็นมาและความสำคัญ** การเน้นให้สถานศึกษามีบทบาทในการพัฒนาทักษะชีวิตและอาชีพที่สอดคล้องกับศักยภาพผู้เรียน และบริบทของชุมชน

2) **หลักการ** ใช้แนวคิดพหุปัญญา (multiple intelligences) ของ Gardner (1983) บูรณาการกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) การบริหารแบบมีส่วนร่วม (participatory management) และความเชื่อมโยงกับสมรรถนะอาชีพ (career readiness)

3) **จุดมุ่งหมาย** เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านความถนัดของตนเอง และสามารถประยุกต์ใช้ทักษะในการดำเนินชีวิตและประกอบอาชีพในอนาคต

4) **องค์ประกอบหลัก** ได้แก่ (1) ผู้เรียน (learner-centered development) (2) ครู (teacher as designer) (3) บริบทชุมชน (community-based learning) (4) ทรัพยากรท้องถิ่น (local resource integration) และ (5) การประเมินแบบพหุปัญญา (authentic and MI-based assessment)

5) **กระบวนการขับเคลื่อนรูปแบบ** ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ (1) การวิเคราะห์พหุปัญญา (2) การออกแบบกิจกรรม (3) การจัดการเรียนรู้ (4) การนิเทศภายใน (5) การประเมินผล และ (6) การสะท้อนผลและปรับปรุง

ผลการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน พบว่า รูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก (ค่า IOC เฉลี่ย = 0.93) โดยเฉพาะในด้านความสอดคล้องของหลักการกับกระบวนการ

วัตถุประสงค์ที่ 3: เพื่อทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบการบริหารพหุปัญญาที่พัฒนาขึ้น

1) การทดลองใช้ ดำเนินการกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 คน โดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพหุปัญญา 8 ด้าน เช่น

ปัญญาด้านร่างกาย: การปลูกผักและการแปรรูปอาหาร

ปัญญาด้านดนตรี: การประพันธ์เพลงท้องถิ่น

ปัญญาด้านธรรมชาติ: การจัดสวนสมุนไพร

2) ความพึงพอใจ ผลการสำรวจความพึงพอใจของนักเรียนต่อกิจกรรมเรียนรู้ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.49$) โดยนักเรียนมีความสุขในการเรียน และเห็นว่าตนเองมีความสามารถในด้านที่ตนถนัดมากขึ้น รายละเอียดดังตาราง 1

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่มีต่อความพึงพอใจในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านบักดอง

ความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจ (n = 30)		
	M	SD	ความหมาย
1. สถานศึกษาจัดกิจกรรมการเรียนรู้และมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนอย่างหลากหลาย	4.71	1.15	มากที่สุด
2. ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความรู้ความเข้าใจ	4.62	1.05	มากที่สุด
3. สถานศึกษามีกิจกรรมที่ส่งเสริมการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.58	0.71	มากที่สุด
4. ความพึงพอใจเกี่ยวกับการจัดอาคารสถานที่และทรัพยากรการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียน	4.56	0.95	มากที่สุด
5. สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4.48	1.02	มากที่สุด
6. สถานศึกษาส่งเสริมการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ผู้เรียน	4.45	1.16	มากที่สุด
7. ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่ศิษย์ด้วยความเมตตาและมีการประเมินผลการเรียนรู้ด้วยความเป็นธรรม	4.35	0.92	มากที่สุด
8. สถานศึกษามีการร่วมมือกันระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม	4.32	1.11	มากที่สุด
9. สถานศึกษามีการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และความคิดสร้างสรรค์	4.32	1.07	มากที่สุด
ภาพรวม	4.49	1.29	มากที่สุด

3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ โดยใช้ข้อมูลจากบันทึกสถิติค่าเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2565 และปีการศึกษา 2566 ผลการวิเคราะห์ พบว่า หลังทดลองมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าก่อนทดลองทุกด้าน และ ค่าขนาด

อิทธิพล (effect size) Cohen's $d = 0.85$ แสดงถึงผลกระทบขนาด “มาก” แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น สรุปได้ดังนี้

- (1) ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 รายละเอียดดังตาราง 2
- (2) ด้านสมรรถนะสำคัญของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 รายละเอียดดังตาราง 3
- (3) ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนภายหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยหลังทดลองสูงกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 รายละเอียดดังตาราง 4

ตาราง 2 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนของกลุ่มทดสอบ	M	S^2	t	df	p
คะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง (2565)	71.37	.466	-29.833*	29	0.00
คะแนนเฉลี่ยหลังทดลอง (2566)	85.29				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 3 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนสมรรถนะสำคัญของนักเรียนก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนของกลุ่มทดสอบ	M	S^2	t	df	p
คะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง (2565)	73.07	.5241	-20.702*	29	0.00
คะแนนเฉลี่ยหลังทดลอง (2566)	83.92				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 4 ผลการทดสอบความแตกต่างของคะแนนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนของกลุ่มทดสอบ	M	S^2	t	df	p
คะแนนเฉลี่ยก่อนทดลอง (2565)	73.42	.549	-19.629*	48	0.00
คะแนนเฉลี่ยหลังทดลอง (2566)	84.20				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4) ประเมินผลการใช้รูปแบบ จากการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาภายหลังการทดลองใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่เน้นการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการสู่พหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ กลุ่มตัวอย่างมีความคิดในภาพรวมว่า รูปแบบมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.47$) ด้านประสิทธิภาพมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.47$) โดยมีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ มีการปฏิบัติการดูแล ติดตามและการนิเทศการดำเนินงาน มีระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.59$) ด้านประสิทธิผลมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.46$) โดยมีระดับค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ นักเรียนมีทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น มีระดับประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.50$) รายละเอียดดังตาราง 5

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานจากการประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา

กรอบการประเมิน	ระดับคุณภาพ (n = 21)		
	M	SD	ความหมาย
ด้านประสิทธิภาพในการใช้รูปแบบการบริหารสถานศึกษา	4.47	1.09	มากที่สุด
1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาช่วยให้การดำเนินงานของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น	4.49	1.01	มากที่สุด
2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่พัฒนาขึ้นทำให้ลดปัญหาในระหว่างการทำงาน	4.32	1.21	มากที่สุด
3. ผู้บริหารและคณะทำงานสามารถแก้ไขปัญหาและมีการวางแผนในระยะยาวที่ชัดเจน	4.48	0.88	มากที่สุด
4. มีการปฏิบัติดูแล ติดตามและการนิเทศการดำเนินงาน	4.59	0.61	มากที่สุด
ด้านประสิทธิผล	4.46	1.17	มากที่สุด
1. ครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษามากยิ่งขึ้น	4.48	0.61	มากที่สุด
2. ครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ได้บรรลุเป้าหมายตามที่สถานศึกษากำหนด	4.41	0.82	มากที่สุด
3. นักเรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้เต็มศักยภาพ	4.37	1.09	มากที่สุด
4. นักเรียนมีทรัพยากรการเรียนรู้และแหล่งเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น	4.50	1.28	มากที่สุด
5. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น	4.47	0.59	มากที่สุด
ภาพรวม	4.47	1.17	มากที่สุด

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า รูปแบบการบริหารพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพที่พัฒนาขึ้นสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมายตามความถนัดของแต่ละบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในทุกประการ โดยเฉพาะวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่มุ่งทดลองใช้และประเมินผลรูปแบบ พบว่าหลังการใช้รูปแบบ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีความพึงพอใจในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Armstrong (2009) และ Gardner (1983) ที่ชี้ว่า การส่งเสริมพหุปัญญาสามารถสร้างความตื่นตัว ความภาคภูมิใจ และการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับโลกจริงได้

นอกจากนี้ กระบวนการออกแบบรูปแบบในการวิจัยนี้ ยังแสดงให้เห็นการประยุกต์ใช้แนวคิดการบริหารเชิงระบบ (system-based management) และการบริหารแบบมีส่วนร่วม (participatory management) ได้อย่างเป็นรูปธรรม กล่าวคือ การมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และชุมชนในทุกขั้นตอนของการพัฒนารูปแบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์บริบท การออกแบบกิจกรรม การนิเทศภายใน และการประเมินผลเป็นตัวอย่างของการสร้างระบบการบริหารที่เปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้ร่วมกำหนดทิศทางการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Deming (1986); Hargreaves & Fullan (2012) และแนวคิด PLC (Professional Learning Community) ที่เชื่อว่าการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนต้องเกิดขึ้นบนฐานของการพัฒนาครูและบริหารจัดการร่วมกันในระบบที่มีคุณภาพ

รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ ยังสามารถอธิบายได้ผ่านแนวคิดของ Trilling & Fadel (2009) ที่เสนอว่า การศึกษายุคใหม่ควรมุ่งเน้น “สมรรถนะชีวิตและอาชีพ” (Life and Career Skills) มากกว่าความรู้เชิงเนื้อหาเท่านั้น ซึ่งรูปแบบการบริหารพหุปัญญาที่เน้นการบูรณาการกิจกรรมในบริบทจริง เช่น การเกษตร การแปรรูปอาหาร และการออกแบบผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นการจำลองสถานการณ์ที่ช่วยให้นักเรียนฝึกคิด ฝึกทำ และพัฒนาความมั่นใจผ่านประสบการณ์ตรง

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang et al. (2020) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพหุปัญญาและทักษะอาชีพในระดับชั้นประถมศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งงานวิจัยของ Poonsuk (2021) ยังพบว่าการออกแบบกิจกรรมแบบบูรณาการตามความถนัดของผู้เรียนส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้มากกว่ากิจกรรมที่ใช้รูปแบบเดียวกันกับนักเรียนทุกคน

อีกหนึ่งประเด็นที่ควรกล่าวถึงคือ การใช้กลไกนิเทศภายใน การสะท้อนผล และการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม ซึ่งในรูปแบบนี้ไม่ได้จำกัดเฉพาะการประเมินผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนเท่านั้น แต่รวมถึงการประเมินรูปแบบในเชิงโครงสร้าง บริบท และกระบวนการ ซึ่งเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับแนวคิด CIPP Model ของ Stufflebeam (2007) และแนวทางการพัฒนาแบบ PDCA ที่เน้นการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารพหุปัญญาที่ออกแบบขึ้นมีความเหมาะสมต่อการพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาในบริบทชนบท ไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ แต่ยังสร้างวัฒนธรรมใหม่ของการบริหารจัดการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง เป็นระบบ และใช้ศักยภาพของท้องถิ่นอย่างมีคุณค่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็ก ควรนำ “รูปแบบการบริหารพหุปัญญาเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ” ที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเรียนรู้ของโรงเรียน โดยเฉพาะการใช้ข้อมูลพหุปัญญาของผู้เรียนเป็นฐานในการออกแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพและเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตในอนาคต

1.2 ครูควรได้รับการพัฒนาให้มีบทบาทเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้ (designer of learning) โดยใช้แนวทาง active learning ที่สอดคล้องกับพหุปัญญาและสมรรถนะด้านอาชีพ โดยอาจจัดกิจกรรม PLC เพื่อเรียนรู้ร่วมกันในการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนและชุมชน

1.3 โรงเรียนควรสร้างกลไกนิเทศภายในและระบบประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการเครื่องมือประเมินแบบ MI-based assessment และการสะท้อนผลร่วมกันของครู ผู้บริหาร และชุมชน เพื่อให้รูปแบบมีความต่อเนื่องและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

1.4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรพิจารณาขยายผลรูปแบบดังกล่าวไปยังโรงเรียนในสังกัดที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียน และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับพหุปัญญาและทักษะอาชีพในท้องถิ่น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยแบบติดตามผลในระยะยาว (longitudinal research) เพื่อตรวจสอบว่ารูปแบบการบริหารพหุปัญญามีผลต่อความก้าวหน้าในชีวิต การเลือกเส้นทางอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิตของนักเรียนหรือไม่

2.2 ควรมีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบ (comparative research) เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ระหว่างโรงเรียนที่ใช้รูปแบบการบริหารพหุปัญญากับโรงเรียนที่ใช้แนวทางดั้งเดิม ในมิติต่าง ๆ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะชีวิต และความภาคภูมิใจในตนเอง

2.3 ควรพัฒนารูปแบบการประเมินผลที่เฉพาะเจาะจงสำหรับกิจกรรมพหุปัญญาในแต่ละด้าน โดยเน้นการประเมินที่สะท้อนพฤติกรรมจริง (authentic assessment) เพื่อให้การวัดผลมีความสอดคล้องกับธรรมชาติของการเรียนรู้เชิงบูรณาการ

2.4 ควรวิจัยแนวทางการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารรูปแบบ เช่น การใช้ระบบฐานข้อมูลพหุปัญญาของผู้เรียน แอปพลิเคชันติดตามความก้าวหน้าของกิจกรรม หรือระบบบันทึกพอร์ตโฟลิโอ เพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้ให้ทันสมัยและขยายผลได้ในระดับกว้าง

References

- Armstrong, T. (2009). *Multiple intelligences in the classroom* (3rd ed.). ASCD.
- Borg, W. R., & Gall, M. D. (1989). *Educational research: An introduction* (5th ed.). Longman.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approach* (4th ed.). SAGE.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. MIT Press.
- Gardner, H. (1983). *Frames of mind: The theory of multiple intelligences*. Basic Books.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.
- Organization for Economic Co-operation and Development. (2021). *21st-century readers: Developing literacy skills in a digital world*. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/a83d84cb-en>
- Stufflebeam, D. L. (2007). *CIPP evaluation model checklist: A tool for applying the CIPP model to assess long-term enterprises*. Western Michigan University Evaluation Center.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. Jossey-Bass.
- UNESCO. (2023). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707>
- Wang, M. T., Degol, J. L., Amemiya, J., Parr, A., & Guo, J. (2020). Classroom climate and

children's academic and psychological wellbeing: A systematic review.
Developmental Review, 57, 100912. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2020.100912>

Translate Thai References

- Office of the Education Council. (2017). *The national education plan B.E. 2560–2579 (2017–2036)*. Ministry of Education, Thailand. (in Thai)
- Poonsuk, W. (2021). Development of integrated learning activities based on multiple intelligences to enhance career skills in primary education. *Journal of Educational Innovation and Research*, 15(2), 145–160. (in Thai)
- Ruangprapan, C. (2000). *Basic statistics for behavioral and social sciences research*. Chulalongkorn University. (in Thai)